Intervju sa Laslom DÅ¾urovskim: Strip mi je bio i ostao najveÄ‡i izazov (5)

Autor Marko StojanoviÄ‡
Ð¿Ð¾Ð½ÐµÐ´ÐµÑ™Ð°Ðº, 06 Ñ„ÐµÐ±Ñ€ÑƒÐ°Ñ€ 2012

STRIP MI JE BIO I OSTAO NAJVEÄ†I IZAZOV (5)

Lasko DÅ¾urovski, uz
to što sluÅ¾i kao spona izmeÄ‘u dve generacije makedonskih strip autora, posle
duge pauze u bavljenju devetom umetnošÄ‡u vraÄ‡a se na velika vrata u svet stripa
sa nekoliko raznovrsnih, zanimljivih projekata. Bio je tako ljubazan da svoja
priliÄ•no jedinstvena iskustva podeli sa Ä•itaocima UPPSa...

Kako i zašto je nastao SINDROM?

Sindrom je logiÄ•ni
rezultat Å¾elje da se ono što se kao ilustracija i strip pojavi na forumu Makstrip
pretoÄ•i u konkretan proizvod na papiru. To je ostvarenje Å¾elja svih Ä•lanova
foruma, moguÄ‡nost da se vidi u stampanoj formi ono sto mnogi mladi autori rade.
Trudili smo se da u Sindrom-u bude zastupljeno što više autora pazeÄ‡i
istovremeno da dostignemo i odrÅ¾avamo solidan nivo kvaliteta materijala koji
objavljujemo. Osim stripova i ilustracija Sindrom objavljuje i tekstove posveÄ‡ene
stripu Ä•iji su autori Ä•lanovi foruma. Sve u svemu, jedno veoma pozitivno druÅ¾enje
koje oÄ•igledno daje dobre rezultate i ostavlja neizbrisiv trag u promoviranju
makedonskih strip autora. NaÅ¾alost, sluh makedonskih kulturnih institucija da
pomognu mekedonskom stripu nije ni pribliÅ¾no takav kakav ova umetnost zasluÅ¾uje
ali siguran sam da Ä‡e se to vremenom promeniti i da Ä‡e makedonski strip zauzeti
svoje mesto u makedonskoj kulturi. U štampariji smo se potrudili da ponudimo
kvalitet štampe koji zadovoljava estetske kriterijume za štampu jednog ovakvog
strip magazina i sudeÄ‡i prema informacijama koje dobijamo od Ä•itatelja Sindrom
uspešno pliva, kako sadrÅ¾inom tako i izgledom, u burnim vodama krize koja je prisutna
svuda oko nas. Promocija svakog novog broja je pravo malo slavlje i doÅ¾ivljaj
za sve nas i svakako prilika za nezaboravno druÅ¾enje. Iskreno se nadam i Å¾elim
da Sindrom bude dugoveÄ•an.

Kako bi okarakterisao stanje na strip sceni u
Makedoniji danas? Kao nekom ko posmatra stvari sa strane, Ä•ini se da je ona
bogatija nego ikada, ali mi se Ä•ini takoÄ‘e da na njoj ima i dosta nekih
trvenja... Jesam li u pravu, i ako jesam, zašto misliš da je to tako?

Strip scena u
Makedoniji danas je veoma Å¾iva i kao sto si i sam rekao bogatija nego ikada. Argumentovano, Sindrom daje veoma realnu sliku stanja u kojem se naša strip scena nalazi. Skoro svi autori koji su imali nešto pokazati na polju stripa objavili su svoje stripove i ilustracije u Sindrom-u (The MiÄ•o, Zdravko Girov, Davor DramiÄ‡anin, Igor JovÄ•evski, Damjan Mihailov, Bane the Jester, Nikola Temkov, Fichot, Ivo Nikolov, Darbog Darkmore, Darko Ristevski, Tanja Vukobrat, Tomi DÅ¾urovski, Stef, Goce Cvetanovski, Nemanja TrajkoviÄ‡, Minion, Sejver, Halfepaladin, Nesomai, Groo, Miki)... Raduje to što se pojavila nova generacija mladih autora koji nastupaju agresivnije. Veruju u ono što rade i spremni su uloÅ¾iti u sebe i svoj rad tako da se u zadnje vreme kao rezultat toga pojavilo nekoliko strip izdanja koja su autori sami finansirali. NaÅ¾alost, strip je nedovoljno Ä•itan da bi se ova izdanja finansijski isplatila, ipak je Makedonija veoma malo strip trÅ¾ište. Interesantno je to da u ovom momentu aktivno strip rade autori koji pripadaju razliÄ•itim generacijama što je veoma znaÄ•ajno za odrÅ¾avanje kontinuiteta makedonske strip scene. U najavi su i nova izdanja albuma na kojima autori intenzivno rade i oÄ•ekujem da stanje bude sve bolje. Veliki pottik je došao otvaranjem prve strip knjiÅ¾are u Makedoniji - Bunker. Sad je lakše nabaviti znaÄ•ajna strip izdanja sa Balkanskih prostora koja su se pojavila zadnjih godina i odabrana izdanja svetskih izdavaÄ•a. Ne bih rekao da ima nekih velikih trvenja, po mom mišljenju, kao rezultat našeg mentaliteta, postoje autori koji se ne Å¾ele previše javno eksponirati i rade konkretno na svojim projektima koji Ä‡e se ipak jednog dana pojaviti i biÄ‡e uvršteni u spisak stripova koje su radili makedonski autori. Meni je drago videti da se makedonska strip scena kreÄ‡e u pozitivnom pravcu i postaje sve bogatija novim radovima... Ipak, moram završiti konstatacijom da strip u Makedoniji nije svrstan na mestu koje realno zasluÅ¾uje - da bude ravnopravni deo kulture kao što su to ostale umetnosti. Siguran sam da Ä‡e se to jednog lepog dana promeniti.

Ko je PaÄ•anga i kakve veze ima sa likom i delom Laska DÅ¾urovskog?

PaÄ•anga je lik
koji je nastao pojavom jedne moje ilustracije na našem forumu. Ilustracija se svima dopala i ja sam polako, radeÄ‡i više ilustracija sa PaÄ•angom razvio lik uz veliku pomoÄ‡ i poddršku svih Ä•lanova foruma makstrip.com.mk koji su i sami uÄ•estvovali u stvaranju lika sa svojim crteÅ¾ima. Njegov kum je istaknuti makedonski strip autor Zdravko Girov koji mu je dao ime. Posle PaÄ•ange nacrtao sam još par likova koji bi trebalo da prave društvo PaÄ•angi (Palomita, Delgado)... Zdravko je kreirao lik Undertakera. Spontano, kao rezultat reakcija Ä•lanova foruma na ove likove pojavila se ideja da bi od toga mogao nastati strip. Veoma aktivno u razvoju lika svojim crteÅ¾ima se prikljuÄ•io Ivo Nikolov i sa njim radimo na prvoj epizodi. Vrlo nam sporo ide, veoma nam je teško da usaglasimo naše svakodnevne poslovne i porodiÄ•ne obaveze sa radom na PaÄ•angi, to radimo iz ljubavi, bez nikakvih obaveza, sa velikom Å¾eljom da PaÄ•anga jednom ugleda svetlo dana.

StiÅ¾eš li da pratiš stranu i „domaÄ‡u" strip produkciju? Ima li neÄ•eg tu da ti se dopada?

Svakako, strip je sastavni deo mog Å¾ivota
i zahvaljujuÄ‡i internetu mogu da budem u toku sa domaÄ‡om i stranom strip
produkcijom. Kad kaÅ¾em domaÄ‡u strip produkciju mislim na sve bivše YU prostore.
Veoma mi se dopao serijal "Vekovnici" onim što je ponudio strip
publici koja je gladna dobrog domaÄ‡eg stripa, kako scenaristiÄ•ki tako i
crtaÄ•ki. "Beskrvni" su, po meni, na putu da taj uspeh ponove. Veoma
cenim rad TomaÅ¾a LavriÄ•a i svi njegovi stripovi ostavljaju na mene veliki
utisak. Å½ao mi je sto Bane Kerac danas malo radi na stripu, on je i meni, kao i
mnogim drugim zaljubljenicima u strip, bio omiljeni YU autor, njegovi stripovi
su obeleÅ¾ili zlatni period YU stripa. Darko PeroviÄ‡ je autor izvanrednih
stripova koje uvek rado proÄ•itam sa velikom paÅ¾njom - "Maska" i
"Duboko i hladno" su mi omiljeni darkovi stripovi. Sto se tiÄ•e strane
strip produkcije, mogu da kaÅ¾em da je meni bliÅ¾a francusko belgijska škola
stripa, ali ipak, i u svetskoj produkciji nekako uvek traÅ¾im naše autore,
radujem se Gerinom svetskom uspehu sa serijalom "Scalped" koji je po
meni jedan od najboljih svetskih stripova, "Thor & Loki" Esada
RibiÄ‡a je strip koji je za mene nezaboravan, "Baracuda" i svi radovi
za Marvel Gorana Parlova je isto tako nesto sto me ne ostavlja ravnodušnim. Od
stranih autora uvek rado proÄ•itam stripove Eduarda Rissa, Hellboy kojeg crta
Fegredo je bio strip Ä•ije sam epizode sa nestrpljenjem oÄ•ekivao. MoÅ¾da je baš
maestralni crteÅ¾ Fegreda bio razlog što je Minjola rešio da ubije Hellboja, na
moju veliku Å¾alost...

Za kraj, šta bi poruÄ•io mladim strip
autorima?

Da neumorno i strpljivo rade koristeÄ‡i sve
prednosti koje pruÅ¾a nova tehnologija. Deveta umetnost u sebi krije puno
zadovoljstva i neotkrivene svetove koji Ä•ekaju da ih neko otvori... Ovi
prostori su uvek bili rasadnik kvalitetnih strip autora i sudeÄ‡i prema novim
vetrovima koji su polako poÄ•eli da duvaju u strip kulturi oÄ•ekujem da se pojave
mladi autori u Ä•ijim Ä‡emo stripovima uÅ¾ivati...